

Konsultacijų telefonu norintiems mesti rūkyti ekonominis efektyvumas

Iveta Petraitytė
Higienos institutas

Vilnius 2015

Metodika (1)

- Kohorta – 35 -64 metų amžiaus rūkantys (rūkę) asmenys.

Ekonominis efektyvumas vertintas, apskaičiuojant:

- telefonu teikiamos pagalbos, norintiems mesti rūkyti kaštus,
- potencialiai prarandamus gyvenimo metus ir prarasto produktyvumo kaštus dėl pirmalaikės mirties,
- išsaugomus gyvenimo metus, taikant šią intervenciją.

Metodika (2)

Pagrindinės šio vertinimo prielaidos:

Parametras	Tikimybė/ dydis	Šaltinis
Rūkymo paplitimas	Apskaičiuota	2014 metų Suaugusių Lietuvos žmonių gyvenamosios tyrimas, LSMU.
Rūkančiųjų dalis, besikreipianti telefonu teikiamos pagalbos, norint mesti rūkyti	1 proc.	Užsienio šalių ir Lietuvos praktika
Telefonu teikiamos pagalbos, norintiems mesti rūkyti veiksmingumas	15 proc.	Ataskaitos poskyris <i>9.1.1 Reaktyvių (rūkančio asmens inicijuotų) konsultacijų veiksmingumas</i>
Išsaugomi gyvenimo metai, metus rūkyti pagal amžiaus grupes	Apskaičiuotas amžiaus grupių vidurkis	Taylor et al. Benefits of smoking cessation for longevity, 2002

Metodika (3)

- Telefonu teikiamos pagalbos, norintiems mesti rūkyti kaštų apskaičiavimo prielaidos:

Prielaida	Šaltinis
Tarnyba veiktų jau Lietuvoje esamos institucijos struktūroje	
Paslaugas teikia du konsultantai, dirbantys 0,5 etato krūviu, ir vienas administratorius (0,5 etato krūvis)	Europos šalių praktika
Konsultantų ir administratoriaus darbo užmokestis vertintas kaip psichologo darbo užmokestis	ESFA, 2014 metai
Konsultantus apmokyti psichologijos ir bendravimo profesionalai (30 val. įvadiniai mokymai).	ESFA, 2014 metai
Išlaidos ofiso išlaikymui sudarytų 20 proc. visų einamųjų sąnaudų.	

Metodika (4)

- Rūkymo sąlygojamas mirtingumas skaičiuotas:
 - panaudojus Higienos instituto Sveikatos informacijos centro Mirties atvejų ir jų priežasčių registro 2003 – 2013 m. duomenis.
 - remiantis 2014 m. amerikiečių mokslininkų metodika „The Health Consequences of Smoking – 50 Years of Progress“ apskaičiuota rūkymo sąlygojamų mirčių dalis Lietuvoje ir rūkymo sąlygojamos mirtys (absolūtus mirtingumas), dviems amžiaus grupėms 35 – 54 m. ir 55 – 64 m., vyrams ir moterims.

Metodika (5)

- Potencialiai prarandami gyvenimo metai ir prarasto produktyvumo kaštai dėl pirmalaikės mirties apskaičiuoti:
 - ataskaitiniu amžiumi imant 65 metus, atsižvelgiant į tai, kad pensijinis vyrų amžius Lietuvoje 2015 m. – 63 metai, moterų – 61 metai.
 - Šis rodiklis apskaičiuotas, pagal formulę: $PPGM = \sum_{i=35}^{65} d_i (65 - i)$
 - (čia PPGM – prarandami potencialūs gyvenimo metai, d_i – mirties atvejų skaičius atskirose amžiaus grupėse, i – amžiaus grupės vidutinis įvertis.)
 - Vertintas darbingo amžiaus (35-64 m.) asmenų prarastas darbo užmokestis dėl pirmalaikės mirties sąlygotos rūkymo.
 - 2010 m. duomenis apie vidutinį mėnesinį bruto darbo užmokestį pagal amžių ir lytį pateikė Statistikos departamentas.

Metodika (6)

- Išsaugomi gyvenimo metai apskaičiuoti:
 - Remiantis JAV 2002 m. atlikto tyrimo duomenimis

Amžius, kuriame metama rūkyti	Išsaugoti gyvenimo metai	
	Moterys	Vyrai
35	7,7	8,5
45	7,2	7,1
55	5,6	4,8
65	5,1	2,0

Metodika (7)

- Ekonominiam efektyvumui pagrįsti apskaičiuoti:
 - Telefoninės pagalbos linijos kaštai tenkantys vienam rūkančiajamam;
 - Telefoninės pagalbos linijos kaštai tenkantys vieneriems išsaugomiems gyvenimo metams.
 - Išsaugoti produktyvumo kaštai tenkantys vieneriems išsaugotiems gyvenimo metams.

Metodika (8)

Jautrumo analizės prielaidos:

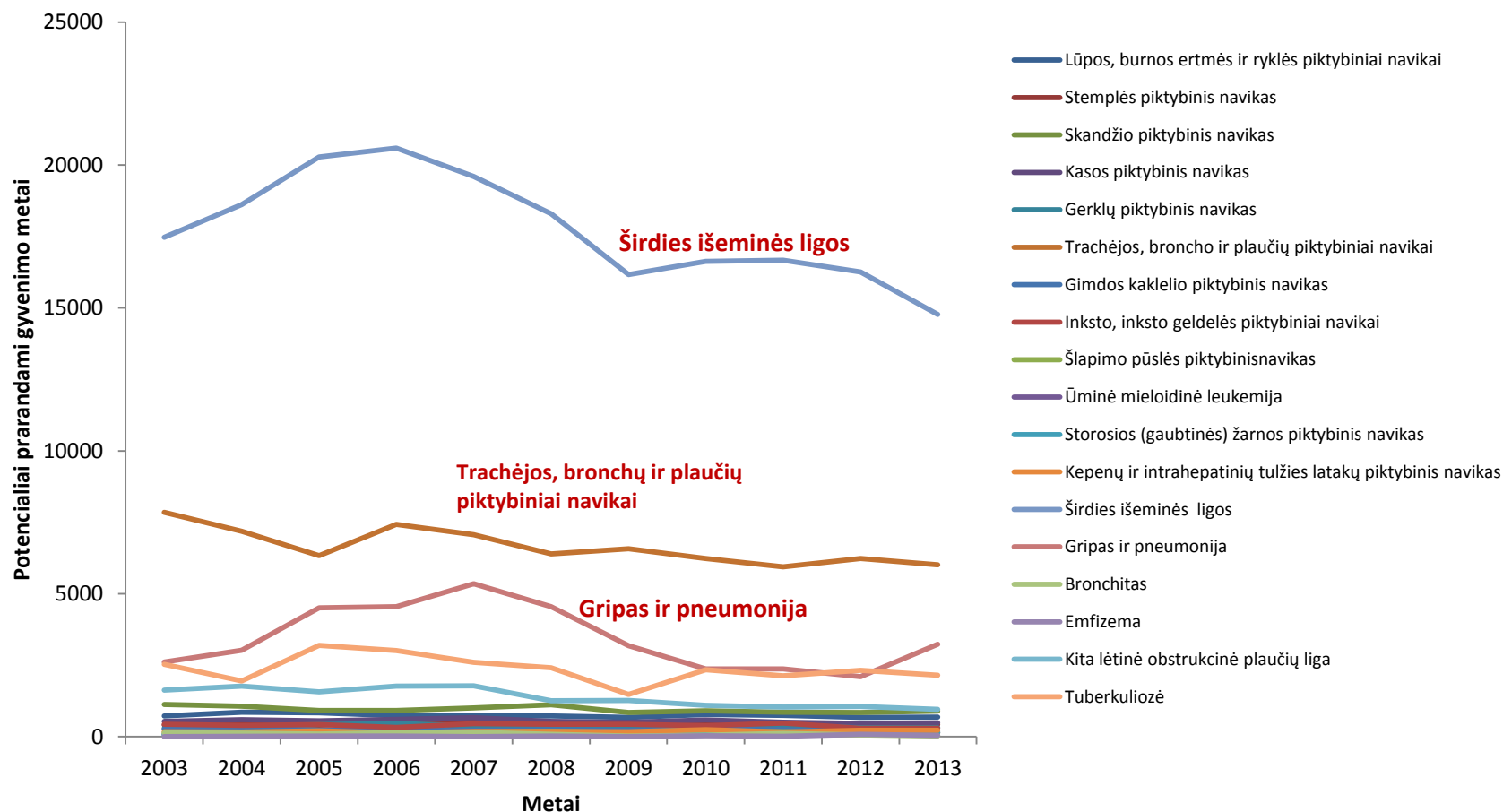
Scenarijus	Prielaidos	
	Intervencijos veiksmingumas	Išsaugoti gyvenimo metai
Pagrindinis vertinimas	15 proc.	Apskaičiuotas vidurkis pagrindiniame vertinime
Scenarijus A	2 proc.	Apskaičiuotas vidurkis pagrindiniame vertinime
Scenarijus B	15 proc.	-10 proc. nuo apskaičiuoto vidurkio
Scenarijus C	2 proc.	-10 proc. nuo apskaičiuoto vidurkio

REZULTATAI

Rūkymo sąlygojamos mirtys Lietuvoje 2003 – 2013 m

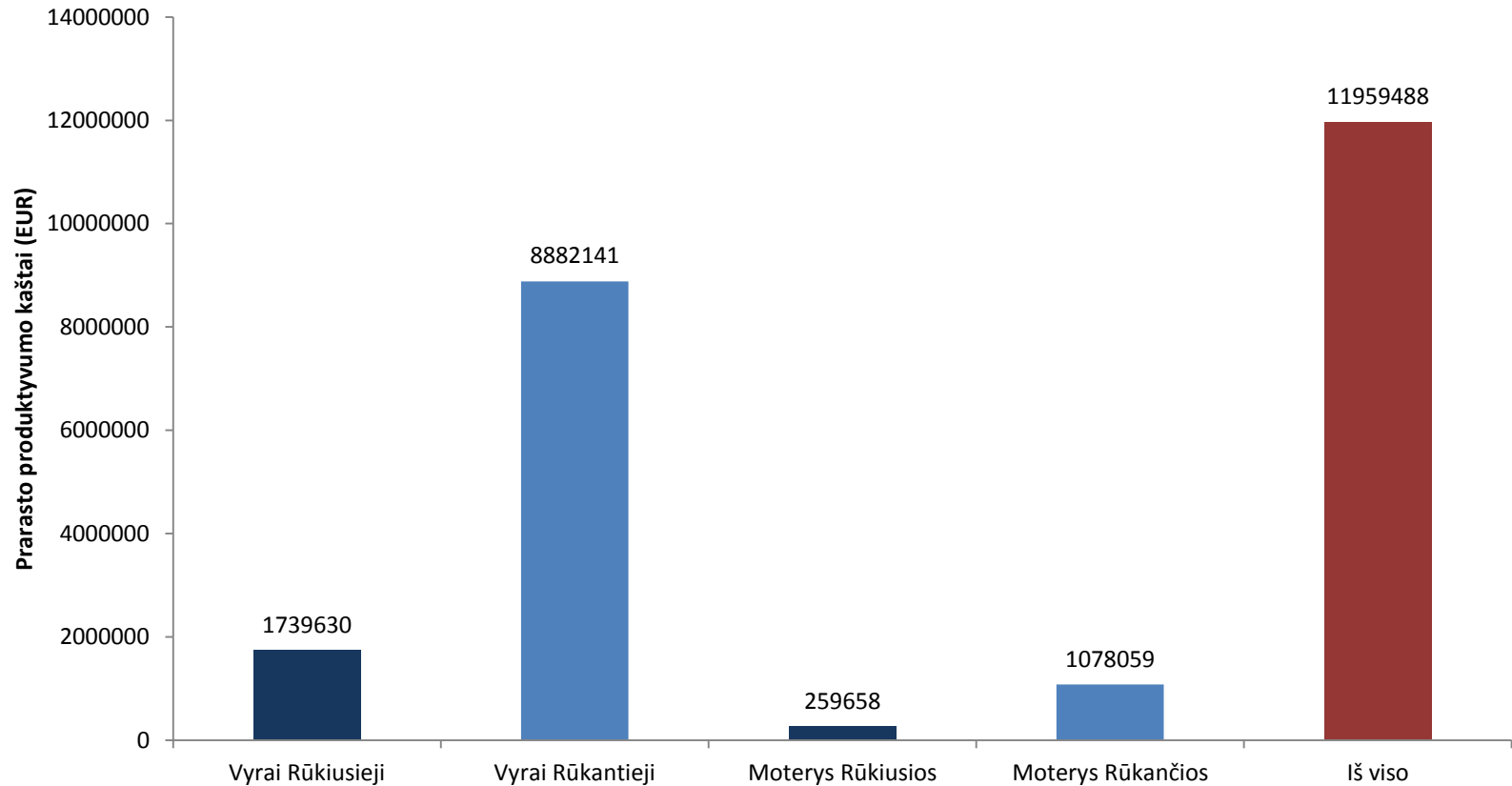
- Išskiriamos 25 rūkymo sąlygojamos ligos.
- 2003 – 2013 m. laikotarpiu Lietuvoje dėl rūkymo sąlygojamų ligų mirė 19681 35-64 m. amžiaus asmuo.
- Dėl rūkymo sukeltų ligų Lietuvoje 2003 – 2013 m. laikotarpiu numirė 7 kartus daugiau vyrų, lyginant su moterimis (atitinkamai – 88 proc. ir 12 proc.).
- Iki 2006 m. rūkymo sąlygojamų mirčių skaičius Lietuvoje didėjo, 2006 m. buvo užregistruotas didžiausias šio žalingo įpročių sukeltų mirčių skaičius – 2943.
- Nuo 2006 m. mirusių dėl rūkymo skaičius Lietuvoje mažėjo.

Potencialiai prarandami gyvenimo metai (PPGM) 2003 – 2013 metais Lietuvoje, dėl rūkymo sąlygojamų mirčių

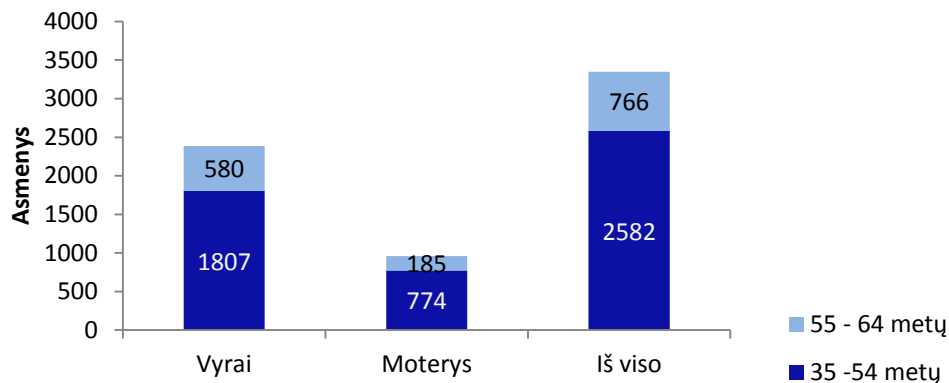
2003 – 2013 m. laikotarpiu prarasta virš 400 000 PPGM. Per metus – vidutiniškai 36,5 tūkst. PPGM.

Prarasto produktyvumo kaštai per metus dėl pirmalaikės mirties (35-64 m. amžiaus) asmenų Lietuvoje

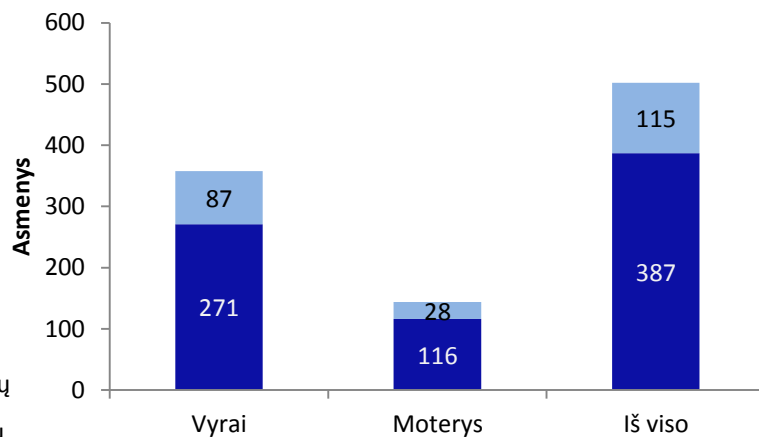

Skambinančių ir metančiųjų rūkyti skaičius per metus, Lietuvoje

Besikreipiančių pagalbos rūkančių asmenų skaičius pagal lytį ir amžių, per vienerius metus

Metančiųjų rūkyti skaičius per metus, pagal amžių ir lytį

Per mėnesį – vid. 279 rūkantieji;

Per dieną - vid. 9 rūkantieji

Telefonu teikiamos pagalbos metantiems rūkyti kaštai pirmaisiais metais

Veikla	Kaštai (EUR)/metams
Pirminės investicijos	
Konsultantų mokymas	1920
Internetinis puslapis	1402
Iš viso	3322
Einamosios sąnaudos	
Konsultantų darbo užmokestis	16005
Konsultantų kvalifikacijos kėlimo kursai (mokymai)	768
Internetinės svetainės administravimas (su PVM)	420
Serverio nuoma (su PVM)	45
Domeno nuoma (su PVM)	11
Viešinimo išlaidos	10 000
Ofiso išlaikymas	3011
Iš viso	30699
Iš viso per pirmuosius metus	34021

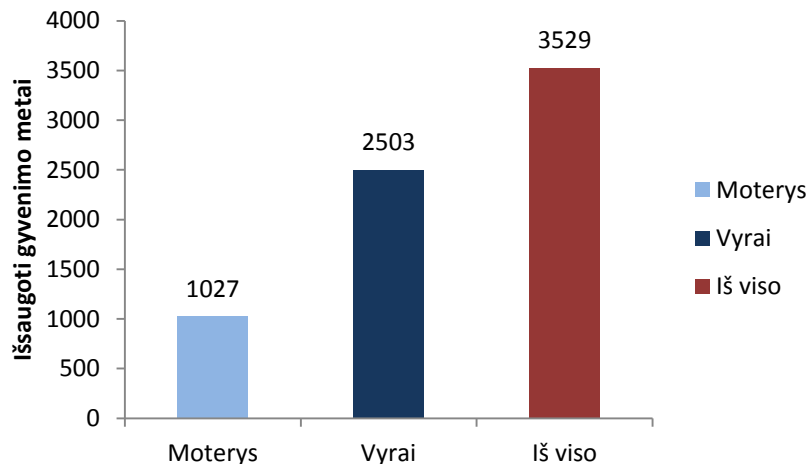
Telefonu teikiamos pagalbos metantiems rūkyti einamosios sąnaudos

Veikla	Kaštai (EUR)/metams	Proc.
Einamosios sąnaudos		
Konsultantų darbo užmokestis	16005	52,1
Konsultantų kvalifikacijos kėlimo kursai (mokymai)	768	2,5
Internetinės svetainės administravimas (su PVM)	420	1,4
Serverio nuoma (su PVM)	45	0,2
Domeno nuoma (su PVM)	11	0,1
Viešinimo išlaidos	10 000	32,6
Ofiso išlaikymas	3011	20,0
Iš viso per metus	30699	100,0

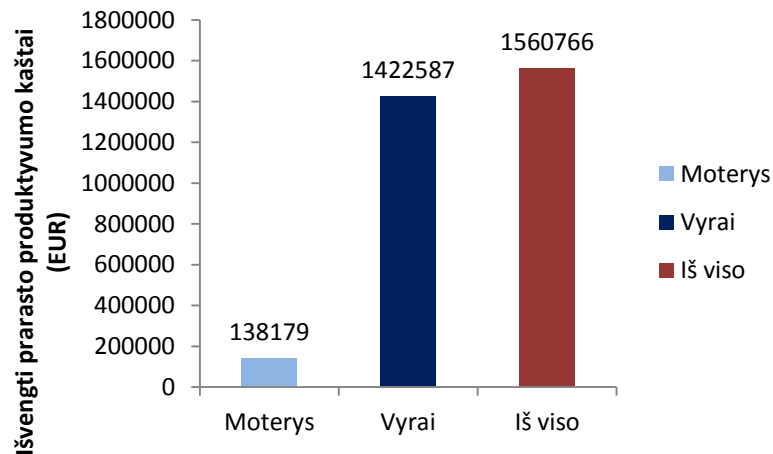
Paslaugos kaštai vienam metančiajam per metus galėtų siekti apie **61 EUR**.

Išsaugomi gyvenimo metai po intervencijos ir išsaugomo produktyvumo kaštai, per metus Lietuvoje

Išsaugomi gyvenimo metai po intervencijos per metus

Išsaugomo produktyvumo kaštai per metus (EUR)

Kiekvieni papildomai išsaugomi gyvenimo metai, metus rūkyti, Lietuvoje teikiant, šią paslaugą papildomai kainuotų 9 eurus per metus, o vieneriems išsaugotiems gyvenimo metams tektų 442 EUR išsaugoto produktyvumo kaštų.

Jautrumo analizė

Scenarijus	Metusiųjų rūkyti skaičius	Kaštai tenkantys vienam metančiajam rūkyti (EUR)	Kaštai tenkantys vieneriems išsaugomiems gyvenimo metams (EUR)	Išsaugomo produktyvumo kaštai (EUR)
Pagrindinis vertinimas	502	61	9	1 560 766
Scenarijus A	67	458	64	208 102
Scenarijus B	502	61	13,5	1 404 689
Scenarijus C	67	458	71	187 291

Apibendrinimas

- Rūkymo sąlygojama ekonominė žala Lietuvai vien iš prarandamų produktyvumo kaštų dėl pirmalaikės mirties perspektyvos, didžiulė – prarandama 11 959 488 EUR per metus.
- Lietuvoje įdiegus TPL, norintiems mesti rūkyti kasmet ji galėtų kainuoti apie 30 699 EUR.
- Kaštai tenkantys vienam metančiajam rūkyti palyginti nedideli - 61 EUR, o kaštai tenkantys vieneriems išsaugomiems gyvenimo metams - 9 EUR.
- Įdiegus tokią intervenciją Lietuvoje prarasto produktyvumo kaštus būtų galima sumažinti apie 13 proc.; vieneriems išsaugotiems gyvenimo metams tektų 442 EUR išsaugoto produktyvumo kaštų.
- Telefoninės pagalbos linijos įdiegimas Lietuvoje, tikėtina, būtų ekonomiškai naudingas.

